

PAUL AUSTER

**NEW
YORK**

-trilogia

LASIKAPUNKKI • AAVEITA • LUKITTU HUONE

PAUL AUSTER:

New York -trilogia:

Lasikaupunki (1985, suom. 1988)

Aaveita (1986, suom. 1988)

Lukittu huone (1987, suom. 1989)

Yhtenä niteenä Keltaisessa kirjastossa 2018.

Kuun maisemissa (1989, suom. 1990)

Sattuman soittoa (1990, suom. 1992)

Leviatan (1992, suom. 1994)

Mr Vertigo (1994, suom. 1997)

Baabelin perilliset: esseitä 1970–1979 (suom. Loki-kirjat 1998)

Timbuktu (1998, suom. 1999)

Illuusioiden kirja (2002, suom. 2002)

Yksinäisyyden äärellä (1982, suom. 2005)

Oraakkeliyö (2004, suom. 2006)

Sattumuksia Brooklynissa (2005, suom. 2008)

Mies pimeässä ja Matkoja kirjoittajankammiossa (2008, suom.
2009)

Näkymätön (2009, suom. 2010)

Sunset Park (2010, suom. 2011)

Talvipäiväkirja (2012, suom. 2012)

Tässä ja nyt. Kirjeitä ystävydestä (2013, suom. 2013)

Mielen maisemissa (2013, suom. 2014)

4 3 2 1 (2017, suom. 2017)

PAUL AUSTER

New York -trilogia

Suomentaneet

JUKKA JÄÄSKELÄINEN JA JUKKA SIROLA

KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ

tammi

75 VUOTTA

HELSINKI

Osien ensimmäiset suomenkieliset painokset:

Lasikaupunki, 1988

Aaveita, 1988

Lukittu huone, 1989

Ensimmäisen ja toisen osan suomentanut Jukka Jääskeläinen.
Kolmannen osan suomentaneet Jukka Jääskeläinen ja Jukka Sirola.

City of Glass, copyright © Paul Auster, 1985

Ghosts, copyright © Paul Auster, 1986

The Locked Room, copyright © Paul Auster, 1986

The New York Trilogy, copyright © Paul Auster, 1987

Published by agreement with Carol Mann Agency and

Licht & Burr Literary Agency, Denmark.

All rights reserved

Suomenkielinen laitos © Kustannusosakeyhtiö Tammi 2018

Painettu EU:ssa

ISBN 978-952-04-0096-5

Lasikaupunki

1

Kaikki alkoi väärästä numerosta, kun puhelin soi kolmesti yön hiljaisuudessa ja linjan päässä kysyttiin jotakuta joka hän ei ollut. Paljon myöhemmin, kyetessään ajattelemaan kokemuksiaan hän päätteli että vain muutos oli ollut totta. Se tapahtui kuitenkin vasta paljon myöhemmin. Alussa oli vain tapahtuma ja sen seuraukset. Olisiko voinut käydä toisin, vai oliko kaikki määrätty ennalta, ensimmäisellä sanalla joka muukalaisen suusta tuli? – no, ei siitä ole kyse. Kyse on tarinasta itsestään ja siitä, että pitääkö tarinan kertoa vai vaieta jostain.

Ja mitä Quinniin tulee, ei meidän tarvitse viipyä hänessä pitkään. Ei ole lainkaan tärkeää kuka hän oli, mistä tuli ja mitä teki. Tiedämme esimerkiksi että hän oli kolmekymmentäviisivuotias. Tiedämme että hän oli kerran ollut naimisissa, ollut kerran isä, ja että vaimo ja lapsi olivat kuolleet. Tiedämme myös että hän kirjoitti kirjoja. Tarkkaan ottaen, tiedämme hänen kirjoittaneen jännitysromaaneja. Ne hän kirjoitti William Wilsonin nimellä, ja ne syntyivät yhden kirjan vuosivauhtia, minkä ansiosta hänellä oli varaa elää New Yorkissa vaatimattomasti pienessä asunnossa. Hän ei

viettänyt kuin viisi kuusi kuukautta kirjoittamalla kirjaa, joten hän oli vapaa puuhaamaan loppuvuoden mitä halusi. Hän luki paljon, kävi taidenäyttelyissä ja elokuvissa. Kesällä hän katseli televisiosta baseballia; talvella hän kävi oopperassa. Ennen kaikkea hän kuitenkin nautti kävelyistä. Lähes joka päivä, satoi tai paistoi, oli kylmä tai kuuma, hän lähti asunnostaan kävelläkseen pitkin kaupunkia – menemättä koskaan oikein minnekään, kunhan kulki minne jalat satuivat viemään.

New York on uuvuttava tila, loputtomien askelten labyrintti, ja vaikka hän käveli kuinka kauas tahansa, oppi tuntemaan kotiseutunsa ja kadut kuinka hyvin tahansa, niin hän tunsikin aina olevansa eksyksissä. Ei eksyksissä pelkästään kaupungissa vaan myös itsessään. Kävelylle lähtiessään hänestä tuntui joka kerta kuin olisi jättänyt itsensä taakseen, ja antautumalla kadun liikkeeseen, kutistumalla katsovaksi silmäksi hän onnistui pakenemaan ajattelemisen pakkoa, ja juuri se soi hänelle hieman rauhaa, elvyttävää sisäistä tyhjyyttä. Maailma oli hänen ulkopuolellaan, edessään, ja sen riipeä muuttuminen esti häntä paneutumasta mihinkään kovin kauan. Oli olennaista liikkua, panna jalkaa toisen eteen ja mukautua oman ruumiin vaelteluun. Päämäärätön kuljeskelu tekee kaikista paikoista tasa-arvoisia, eikä ole enää väliä missä itse on. Parhailla kävelyillään hän kykeni tuntemaan ettei ollut missään. Eikä hän pohjimmiltaan muuta pyytänytäkään kuin olla tyhjiydessä. New York oli tyhjiys, jonka hän oli luonut ympärilleen, ja hän käsitti ettei ikinä enää haluaisi poistua sieltä.

Ennen Quinnilla oli ollut vahvempia ylykkeitä. Nuorena miehenä hän oli julkaissut runokirjoja, kirjoittanut näytelmiä ja kriittisiä esseitä ja työstänyt pitkiä käännöksiä. Hän

oli kuitenkin aivan yllättäen luopunut kaikesta siitä. Hän kertoi ystävilleen, että osa hänestä oli kuollut, eikä hän halunnut sen palaavan kummittelemaan. Silloin hän oli valinnut nimekseen William Wilson. Quinn ei ollut enää se osa hänestä joka kykeni kirjoittamaan, ja vaikka Quinn oli yhä monin tavoin olemassa, hän ei ollut sitä enää muille kuin itselleen.

Hän kirjoitti yhä, koska ei tuntenut osaavansa mitään muuta. Jännityskirjat tuntuivat järkevältä ratkaisulta. Hänelle ei ollut järin vaikeaa keksiä niihin tarpeellisia juonenkäänteitä, ja hän kirjoitti hyvin, usein itsestään huolimatta, aivan kuin yrittämättä. Hän ei pitänyt itseään teostensa kirjoittajana, joten hän ei tuntenut vastuuta niistä eikä siis myöskään tarvetta puolustaa niitä sisimmässään. Olihan William Wilson loppujen lopuksi mielikuvituksen tuote, ja vaikka hän oli syntynyt Quinin sisällä, hän eli omaa elämäänsä. Quinn suhtautui häneen välinpitämättömästi, toisinaan jopa ihailen, muttei ikinä mennyt niin pitkälle että olisi uskonut olevansa sama henkilö kuin William Wilson. Sen vuoksi hän ei näyttäytynyt nimerkkinsä takaa. Hänellä oli kirja-agentti, mutta he eivät ikinä tavanneet. Heidän yhteydenpitonsa rajoittui kirjeenvaihtoon, ja sitä varten Quinn oli vuokrannut postilokeron. Sama päti kustantajaan, joka agentin välityksellä maksoi Quinin palkkiot, korvaukset ja tulot. Yhteenkään William Wilsonin kirjaan ei ollut liitetty kirjailijan valokuvaa eikä elämäkertatietoja. William Wilsonia ei löytynyt mistään kirjailijahakemistosta eikä hän myöntänyt haastatteluja, ja kaikkiin hänelle osoitettuihin kirjeisiin vastasi agentin sihteeri. Quinin mielestä kukaan ei tuntenut hänen salaisuuttaan. Kun ystävät olivat kuulleet hänen luopuneen

kirjoittamisesta, he olivat aluksi kyselleet miten hän aikoi elää. Hän kertoi kaikille saman: hän oli perinyt vaimoltaan rahaston. Vaimolta ei kylläkään ollut jäänyt lainkaan rahaa. Eikä hänellä enää nykyään edes ollut ystäviä.

Siitä oli jo viisi vuotta. Hän ei ajatellut poikaansa kovin paljoa, ja vasta viime aikoina hän oli poistanut vaimonsa kuvan seinältä. Silloin tällöin hän äkisti aisti miltä kolmivuotias poika oli tuntunut käsivarsilla – mutta se ei oikeastaan ollut ajattelemista eikä edes muistelemista. Se oli aistimus, menneisyyden jäännös joka oli tallella ruumiissa, eikä hänellä ollut mitään otetta siihen. Sellaiset tuntemukset uusiutuivat nykyään harvoin, ja hänelle näytti alkaneen tapahtua paljon muutoksia. Hän ei enää halunnut kuolla. Ei kuitenkaan voi sanoa, että elämä olisi ilahduttanut häntä. Mutta eipä hän ainakaan inhonnut sitä. Hän oli elossa, ja sen tosiasian sitkeys alkoi vähitellen kiehtoa häntä – ikään kuin hän olisi onnistunut elämään itseään kauemmin, ikään kuin olisi elänyt oman kuolemansa jälkeen. Hän ei enää nukkunut yölampun loisteessa, eikä hän enää moneen kukauteen ollut muistanut näkemiään unia.

Oli ilta. Quinn loikoi sängyssä polttaen savuketta, kuunnellen ikkunaan ropisevaa sadetta. Hän aprikoi milloin se loppuisi ja tekisikö aamulla mieli lähteä pitkälle vai lyhyelle kävelyille. *Marco Polon matkat* oli vieressä teksti tyynyä vasten. Hän oli ollut turtunut saadessaan kaksi viikkoa sitten valmiiksi viimeisimmän William Wilson -romaaninsa. Hänen yksityisetsivä-kertojansa Max Work oli ratkonut pitkän rikossarjan, kokenut monet mukiloinnit ja täpärät pelastukset, ja hän tunsu suoritusten hieman uuvuttavan. Vuosien mittaan Workista oli tullut Quinnille hyvin lähei-

nen. William Wilson oli pysynyt hänelle hyvin epämääräisenä, kun taas Work oli tullut entistä elävämmäksi. Quinnin minäkolmikossa Wilson toimi eräänlaisena vatsastapuhujana, Quinn itse oli nukke ja Work elävöittävä ääni, jonka ansiosta heidän yrityksellään oli merkitystä. Jos Wilson oli harhaa, niin hän ainakin antoi oikeutuksen kahden muun elämälle. Jos Wilsonia ei ollutkaan olemassa, hän muodosti kuitenkin sillan jonka kautta Quinn pääsi itsestään Workiin. Vähä vähältä Work oli alkanut saada jalansijaa Quinnin elämässä, hänen sisäisenä veljenään, toverinaan yksinäisyydessä.

Quinn otti käteensä Marco Polon teoksen ja alkoi lukea ensimmäistä sivua uudestaan. ”Panemme muistiin sellaisenaan kaiken, minkä näimme ja kuulimme, niin että kirjamme olisi tarkka kuvaus, tyystin vailla mielikuvituksen luomuksia. Niinpä kuka tahansa, joka tämän kirjan lukee tai kuulee luettavan, voi luottaa siihen täysin, sillä se sisältää vain totta.” Juuri kun Quinn oli alkanut pohtia näiden lauseiden merkitystä, seuloa näitä kuivia vakuutte-
luja mielessään, puhelin soi. Kun hän paljon myöhemmin kykeni jäsentämään yön tapahtumat uudestaan, hän muisti katsoheensa kelloa, nähneensä että se oli yli kahdentoista ja ihmetelleensä miksi joku soitti hänelle siihen aikaan. Hän ajatteli, että vähintäänkin todennäköisesti kuulisi huonoja uutisia. Hän nousi vuoteesta, käveli alasti puhelimeen ja nosti kuulokkeen toisen hälytysäänien jälkeen.

”Haloo...”

Toisessa päässä oli pitkään hiljaista, ja hetken Quinn arveli soittajan katkaisseensa. Sitten kuului kuin hyvin etäältä puhetta, joka oli aivan toisenlaista kuin kaikki hänen aiemmin kuulemansa. Se oli yhtäaikaa sekä konemaista että

täynnä tunnetta, tuskin kuiskausta kuuluvampaa ja silti täysin selkeää, ja niin tasaista ettei erottanut oliko puhuja mies vai nainen.

”Haloo”, sanottiin kysyvästi.

”Kuka siellä?” Quinn kysyi.

”Haloo”, soittaja sanoi taas.

”Täällä ollaan”, Quinn sanoi. ”Kuka siellä?”

”Onko siellä Paul Auster?” soittaja kysyi. ”Haluaisin puhua herra Paul Austerin kanssa.”

”Ei täällä ole ketään sen nimistä.”

”Paul Auster. Austerin etsivätoimistosta.”

”Valitan”, Quinn sanoi. ”Teillä on varmasti väärä numero.”

”Tämä on erittäin kiireellinen asia”, ääni sanoi.

”Minä en voi mitenkään auttaa teitä”, Quinn sanoi.

”Täällä ei ole ketään Paul Austeria.”

”Te ette käsitä”, ääni jatkoi. ”Aika on vähissä.”

”Yrittäkääp uudestaan. Täällä ei ole mitään etsivätoimistoa.”

Quinn katkaisi puhelun. Hän seiso i kylmällä lattialla, katseli jalkojaan, polviaan, velttoa penistään. Hetken hän katui tyylyttään. Hän ajatteli, että olisi saattanut olla mielenkiintoista mennä hetkeksi leikkiin mukaan. Ehkä hän olisi saanut siitä jotain selvää, ehkä jopa auttanut jollain tavalla. ”Täytyy oppia ajattelemaan nopeammin jalkeilla”, hän lausahti itsekseen.

Kuten useimmat Quinn ei tiennyt paljon mitään rikok-
sista. Hän ei ollut ikinä murhannut ketään, ei ollut ikinä
varastanut mitään, eikä hän edes tuntenut ketään joka olisi
tehnyt niin. Hän ei ollut ikinä käynyt poliisilaitoksella, ei
ollut ikinä tavannut yksityisetsivää, ei ollut ikinä jutellut

rikollisen kanssa. Mitä hän sitten tiesikin niistä, sen hän oli oppinut kirjoista, elokuvista ja sanomalehdistä. Hän ei kuitenkaan pitänyt sitä rasitteena. Kirjoittamissaan tarinoissa häntä ei kiinnostanut niiden suhde maailmaan vaan muihin tarinoihin. Jopa ennen ryhtymistään William Wilsoniksi Quinn oli ollut erittäin uskollinen jännityskirjojen lukija. Hän tiesi, että useimmat niistä olivat kehnosti kirjoitettuja, että useimmat eivät läpäisisi edes ylimalkaista tarkastelua, mutta silti niiden muoto viehätti häntä, ja vain harvoin hän kieltäytyi lukemasta jotain jännäriä; sen oli sitten oltavakin poikkeuksellisen keho. Hän suhtautui muihin kirjoihin tinkimättömästi, vaativasti, miltei yksisilmäisesti, mutta jännäreitä hän ei karsastanut juuri lainkaan. Sopivalla mielellä ollessaan hän saattoi helposti lukea kymmenen tai tusinan jännäriä peräjälkeen, ikään kuin olisi jonkinlaisen nälän vallassa, himoitsisi tietynlaista ruokaa eikä voisi lopettaa ennen kuin oli syönyt kyllikseen.

Niissä kirjoissa häntä miellytti riittoisuus ja taloudellisuus. Hyvässä jännäriässä ei mikään mene hukkaan, ei yksikään lause, ei yksikään sana ole merkityksetön. Ja vaikkei jollakin ehkä olekaan merkitystä, niin sillä voisi olla – mikä tarkoittaa samaa. Kirjan maailma herää eloon, kihisee vaihtoehtoja, salaisuuksia ja ristiriitaisuuksia. Sillä kaikki mitä nähdään tai sanotaan – vähäisinkin, tavanomaisinkin seikka – voi liittyä tarinan tulokseen, joten mitään ei voi jättää huomiotta. Kaikki muuttuu oleelliseksi; kirjan keskipiste siirtyy jokaisen tapahtuman mukaan joka työntää sitä eteenpäin. Niinpä keskipiste on kaikkialla, eikä kehää voi piirtää ennen kuin kirja on päättynyt.

Juuri etsivä katselee, kuuntelee ja liikkuu esineiden ja tapahtumien hetteikössä etsien ajatusta, näkemystä joka

kokoaa kaiken yhteen ja saa niihin järkeä. Käytännössä kirjoittaja ja etsivä voidaan vaihtaa keskenään. Lukija näkee maailman etsivän silmin, kokee kuin ensi kertaa miten näkyvät yksityiskohdat lisääntyvät. Hän on herännyt ympäristönsä asioille, ikään kuin ne puhuisivat hänelle, alkaisivat merkitä eivätkä vain olla jotain, kun hän on osoittanut kiinnostuneensa niistä. Yksityisetsivän nimikirje: Private eye. Sillä oli kolme merkitystä Quinnille. Siinä ei ollut vain ”eye”-sanana samoin ääntyvä i-kirjain, joka oli lyhenne sanasta ”investigator” eli etsivä, vaan myös ”minä”-sanaa vastaava ”I”, hento elämän verso, joka oli hautautuneena hengittävän minän ruumiissa. Samalla se oli myös kirjoittajan oma silmä, sen miehen silmä joka katsoo ulos itsestään ja vaatii maailmaa avautumaan. Quinn oli elänyt viisi vuotta tämän sanaleikin otteessa.

Hän oli tietenkin jo kauan sitten lakannut pitämästä itseään todellisena. Jos hän ylipäänsä enää eli maailmassa, niin se tapahtui vain välillisesti, kuvitteellisen Max Workin kautta. Hänen etsivänsä täytyi olla todellinen. Hänen kirjonsa luonne vaati sitä. Jos Quinn oli sallinut itsensä kadota, vetäytyä oudon ja tiiviisti suljetun maailman kätköihin, niin Work oli jatkanut elämäänsä muiden maailmassa, ja mitä enemmän Quinn näytti katoavan, sitä vankemmin Work tuli esiin siinä maailmassa. Siinä kuin Quinnilla oli taipumusta tuntoa olevansa vieras omassa nahassaan, Work taas oli hyökkäävä, kerkeäkielinen, kuin kotonaan missä tahansa tilanteessa johon joutui. Juuri ne seikat, jotka aiheuttivat hankaluuksia Quinnille, Work hoiti rutiinilla, ja hän kulki seikkailujensa pyörteiden halki niin kepeästi ja mutkattomasti, että Quinn ei saattanut olla ihailematta luomustaan. Ei Quinn oikeastaan halunnut olla Work tai edes tämän

kaltainen, mutta hän sai itseluottamusta kuvittelemalla olevansa Work kun kirjoitti teoksiaan, tietämällä voivansa olla Work jos halusi – ainakin kuvitelmissaan.

Kun Quinn sinä yönä vihdoin vaipui uneen, hän yritti kuvitella mitä Work olisi sanonut muukalaiselle puheliin. Unessa, jonka sitten unohti, hän huomasi olevansa yksin huoneessa, ampuvansa pistoolilla paljaaseen valkeaan seinään.

Seuraavana yönä Quinn yllätettiin. Hän oli luullut tapahtuman päättyneen, eikä odottanut vieraan soittavan uudestaan. Hän sattui olemaan vessassa paskalla, kun puhelin soi. Se soi hieman myöhemmin kuin edellisenä yönä, ehkä runsaat kymmenen minuuttia ennen yhtä. Quinn oli juuri päässyt lukuun, jossa Marco Polo kertoo matkastaan Pekinistä Amoyhin, ja kirja oli avoinna polvilla kun hän asioi pienessä kylpyhuoneessa. Puhelimen pirinä häiritsi selvästi. Pikainen vastaaminen merkitsisi lähtöä pyyhkimättä, ja häntä inhotti kulkea pitkin asuntoa sellaisena. Toisaalta jos hän veisi keskeneräiset toimensa loppuun tavallista vauhtia, hän ei ehtisi ajoissa puhelimeen. Siitä huolimatta Quinn ei mielellään lähtenyt liikkeelle. Puhelin ei ollut hänen suosikkejaan, ja hän oli useammin kuin kerran aikonut hankkiutua siitä eroon. Ennen kaikkea häntä inhotti sen ylivalta. Se ei ainoastaan kyennyt keskeyttämään vastoin hänen tahtoaan, vaan väistämättä hän myös myöntyi sen käskyihin. Tällä kertaa hän päätti pitää pintansa. Kolmannen hälytyksen jälkeen suoli oli tyhjentynyt. Neljännellä hänen oli onnistunut pyyhkiä. Viidennen aikana hän oli vetänyt housut jalkaansa, poistunut kylpyhuoneesta ja asteli rauhallisesti halki huoneiston. Hän vastasi kuudennen soiton aikana, mutta toisessa päässä ei ollut ketään. Soittaja oli katkaissut puhelun.

Seuraavana yönä hän oli valmiina. Sängyllä lekotellen, *Sporting Newsin* sivuihin paneutuen hän odotti muukalaisen kolmatta soittoa. Kireät hermot saivat vähän väliä ylivallan, ja hän nousi jalkeille ja asteli huoneistossa. Hän pani levyn soimaan, Haydnin oopperan *Il Mondo della Luna*, ja kuunteli sen alusta loppuun. Hän odotti ja odotti. Puoli kolmelta hän vihdoin luovutti.

Hän odotti seuraavana yönä, ja sitäkin seuraavana. Hän oli jo luopua todettuaan olettaneensa tyystin väärin, kun puhelin soi jälleen. Oli toukokuun 19. päivä. Hän muistaisi aina tuon päivämäärän, sillä se oli myös hänen vanhempiansa hääpäivä – tai olisi ollut, jos he olisivat olleet vielä elossa – ja äiti oli kerran sanonut, että hän oli saanut alkunsa hääyönä. Se tieto oli aina kiehtonut häntä – että kykeni pilkulleen määrittämään olemassaolonsa ensi hetken – ja vuosien mittaan hän oli yksikseen viettänyt sitä syntymäpäivänään. Tällä kertaa soitto tuli hieman varhemmin kuin edellisinä öinä – kello ei ollut yhtätoista – ja kuuloketta kurottaessaan hän oletti jonkun muun soittavan.

”Haloo”, hän sanoi.

Taas toisessa päässä oli hiljaista. Quinn tiesi heti, että soittaja oli sama muukalainen.

”Haloo”, hän sanoi uudestaan. ”Miten voin auttaa teitä?”

”Niin”, ääni kuului vihdoin sanovan. Sama konemainen kuiskaus, sama epätoivoinen sävy. ”Niin. Se on tarpeen nyt. Oitis.”

”Mikä on tarpeen?”

”Puhua. Nyt heti. Puhua nyt heti. Niin.”

”Ja kenen kanssa te haluaisitte puhua?”

”Aina sama mies. Auster. Se joka sanoo olevansa Paul Auster.”

Tällä kertaa Quinn ei epäröinyt. Hän tiesi mitä aikoi tehdä, ja hetken koittaessa hän teki niin.

”Puhelimessa”, hän sanoi. ”Paul Auster puhelimessa.”

”Vihdoinkin. Vihdoinkin löysin teidät.” Hän kuuli soit-tajan huojentuvan, tämä tuntui joutuvan kouriintuntuvan tyyneyden valtaan.

”Juuri niin”, Quinn sanoi. ”Vihdoinkin.” Hän vaikeni hetken antaakseen sanojensa tehota, niin itseensä kuin soittajaankin. ”Mitä voin tehdä hyväksenne?”

”Minä tarvitsen apua”, ääni sanoi. ”On suuri vaara. Sano-taan että te olette paras tällaisissa jutuissa.”

”Riippuu siitä mitä juttuja te tarkoittatte.”

”Tarkoitan kuolemaa. Kuolemaa ja murhaa.”

”Ne eivät oikeastaan ole alaani”, Quinn sanoi. ”Minä en kulje ympäriinsä tappamassa ihmisiä.”

”Ei”, ääni ärähti. ”Tarkoitan aivan päinvastaista.”

”Aikooko joku tappaa teidät?”

”Niin, tappaa minut. Juuri niin. Minut aiotaan mur-hata.”

”Ja te haluatte, että minä suojelen teitä.”

”Suojelette minua, niin. Ja etsitte miehen, joka aikoo murhata minut.”

”Ettekö tiedä kuka hän on?”

”Tiedän kyllä. Totta kai tiedän. Mutta en tiedä missä hän on.”

”Voitteko kertoa lisää?”

”En nyt. En puhelimessa. Suuri vaara. Teidän täytyy tulla tänne.”

”Sopisiko huomenna?”

”Hyvä. Huomenna. Varhain huomenna. Aamulla.”

”Kymmeneltä...”

”Hyvä. Kymmeneltä.” Ääni ilmoitti osoitteen Itäiseltä 69. kadulta. ”Älkää unohtako, herra Auster. Teidän täytyy tulla.”

”Älkää turhaan huolehtiko”, Quinn sanoi. ”Kyllä minä tulen.”

2

Seuraavana aamuna Quinn heräsi varhemmin kuin viikkoihin. Hän joi kahvia, voiteli leipää ja luki lehdestä baseballtuloksia (Mets oli taas hävinnyt, 2-1, yhdeksännen vuoron virheestä), eikä hänen mieleensä edes juolahtanut näyttäytyä sovittuna aikana. Jopa määritelmä ”tapaaminen” tuntui hänestä oudolta. Ei se ollut hänen tapaamisensa, se oli Paul Austerin. Eikä hänellä ollut aavistustakaan kuka tämä oli.

Kaikesta huolimatta, ajan kuluessa hän huomasi toimivansa aivan kuin ulos lähtevä mies. Hän siivosi pöydältä aamiaisasiat, nakkasi sanomalehden sohvalle, meni kylpyhuoneeseen, kävi suihkussa, ajoi parran, meni makuuhuoneeseen kahteen pyyhkeeseen kietoutuneena, avasi komeron ja valikoi päivän asusteet. Tällä kertaa hän huomasi mieltävänsä takkiin ja solmioon. Quinn ei ollut käyttänyt solmiota vaimonsa ja poikansa hautajaisten jälkeen, eikä hän edes ollut muistanut sellaisia yhä omistavansa. Siinä se kuitenkin oli, roikkui vaatekomeron sekasotkun keskellä. Hän hylkäsi silti liian muodollisen valkoisen paidan ja valitsi sen sijaan puna-harmaaraitaisen mallin ja harmaan solmion. Hän pukeutui niihin kuin lumoutuneena.

Quinn ei ollut epäillyt aikeitaan ennen kuin käsi oli ovenkahvalla. ”Nähtävästi minä olen menossa ulos”, hän tokaisi itsekseen. ”Mutta jos menen ulos, niin mihin sitten?” Hän ei ollut vastannut kysymykseensä vielä silloinkaan, kun nousi nelosen linja-autosta 70. kadun ja Viidennen avenuen kulmassa. Hänen toisella puolellaan oli puisto aamuauringon vehreänä, terävin, vilahtelevin varjoin; toisella puolella oli valkoinen ja jykevä Frickin museo, kuin vainajille hylätty. Hän ajatteli hetken Vermeerin taulua *Sotilas ja hymyilevä neito* yrittäen muistaa tytön ilmettä, käsien tarkkaa otetta viinilasista ja kasvottoman miehen punaista selkää. Hänen mielessään käväisi kuva sinisestä seinäkartasta ja auringonvalosta, joka virtasi ikkunasta kuten nyt hänen ympärillään. Hän käveli. Hän ylitti kadun ja lähti itään päin. Madison Avenuella hän kääntyi oikeaan ja meni korttelin verran etelään, kääntyi sitten vasempaan ja huomasi minne oli tullut. ”Nähtävästi olen tullut perille”, hän totesi itsekseen. Hän seisoi rakennuksen edessä ja odotti hetken. Perille tulolla ei äkkiä enää näyttänyt olevan väliä. Hän oli erittäin tyyni, ikään kuin kaikki olisi jo tapahtunut hänelle. Aulan ovea avatessaan Quinn lausui itsekseen viimeisen neuvon: ”Jos tämä kaikki todella tapahtuu, niin minun täytyy pitää silmät auki.”

Huoneiston oven avasi nainen. Jostain syystä Quinn ei ollut olettanut sitä, ja se sai hänet raiteiltaan. Asiat tapahtuivat jo nyt liian nopeasti. Ennen kuin hän oli ehtinyt tottua naisen läsnäoloon, saanut miellettyä tämän ja muodostettua näkemyksensä, nainen jo puhui hänelle, pakotti reagoimaan. Niinpä hän menetti jalansijaa, alkoi jäädä itsestään jälkeen jo alkuhetkillä. Kun sitten oli aikaa muistella näitä tapahtu-

mia, hän kykeni jäsentämään naisen tapaamisen. Mutta se oli muistin tulosta, ja hän tiesi että muistoilla on taipumus muokata aineksensa. Niinpä hän ei ikinä voisi olla varma sen mistään osasta.

Nainen oli kolmissakymmenissä, ehkä kolmenviiden; enintään keskimittainen; lanteet hivenen leveät tai rehevät, riippuen näkökulmasta; tumma tukka, tummat silmät ja niiden katse sekä hillitty että epämääräisen viettelevä. Hame oli musta ja huulipuna erittäin punaista.

”Herra Auster”, nainen sanoi hymyillen mietteläästi, pää kysyvästi kenossa.

”Aivan niin”, Quinn sanoi. ”Paul Auster.”

”Minä olen Virginia Stillman”, nainen aloitti. ”Peterin vaimo. Hän on odottanut teitä jo kahdeksasta asti.”

”Aika sovittiin kymmeneksi”, Quinn sanoi vilkaisten kelloaan. Se oli tasan kymmenen.

”Hän on ollut kuin tulisilla hiilillä”, nainen selitti. ”En ole ikinä nähnyt häntä sellaisena. Hän ei meinannut millään jaksaa odottaa.”

Nainen avasi Quinnille oven. Kun Quinn ylitti kynnyksen ja astui asuntoon, hän tunsi tyhjentyvänsä, aivan kuin aivot olisivat äkkiä sammuneet. Hän oli halunnut omaksua yksityiskohtia näkemästään, mutta tehtävä oli nyt jotenkin hänen ulottumattomissaan. Asunto häilyi ympärillä jonkinlaisena utuna. Hän käsitti sen olevan suuri, ehkä viisi- tai kuusihuoneinen, ja runsaskalusteinen: runsaasti taide-esineitä, hopeisia tuhkakuppeja ja seinillä tauluja taidokkaissa kehyksissä. Mutta siihen se jäi. Vain yleisvaikutelmaksi – vaikka hän oli itse paikalla katselemassa niitä omin silmin.

Hän huomasi istuvansa yksin olohuoneen sohvalla. Sitten hän muisti, että rouva Stillman oli käskenyt odottaa hetken

kun käväisisi itse etsimässä miestään. Quinn ei osannut sanoa kuinka kauan se kesti. Ei varmaankaan minuuttia tai kahta kauempaa. Mutta ikkunoista lankeavasta valosta päätellen näytti olevan jo miltei keskipäivä. Hänelle ei kuitenkaan juolahtanut mieleen tarkistaa aikaa kellosta. Virginia Stillmanin hajuvesi leijui hänen ympärillään, ja hän alkoi kuvitella miltä nainen näyttäisi ilman vaatteita. Sitten hän mietti, mitä Max Work olisi ajatellut jos olisi ollut paikalla. Hän päätti sytyttää savukkeen. Hän puhalsi savua huoneeseen. Hänestä oli mukava katsella kun se pölähti suusta, hajaantui ja muuttui osuessaan valoon.

Quinn kuuli kuinka joku saapui huoneeseen hänen taakseen. Hän nousi sohvalta ja kääntyi olettaen näkevänsä rouva Stillmanin. Siellä olikin nuori mies, täysin valkoisiin pukeutunut, ja tukka oli valkoinen kuin vauvalla. Tuona ensi hetkenä Quinnille juolahti arvoituksellisesti mieleen oma poika, joka oli kuollut. Ajatus katosi yhtä äkkiä kuin oli tullutkin.

Peter Stillman käveli huoneeseen ja istuutui häntä vastapäätä samettinojatuoliin. Stillman ei sanonut sanaakaan mennessään istumaan, eikä osoittanut mitenkään huomaneensa Quinnin läsnäoloa. Paikasta toiseen siirtyminen näytti vaativan hänen koko huomionsa, ikään kuin hän olisi voinut jähmettyä jos olisi unohtanut mitä oli tekemässä. Quinn ei ollut ikinä nähnyt kenenkään liikkuvan niin, ja hän käsitti hetkessä, että kyseessä oli sama henkilö, jonka kanssa hän oli keskustellut puhelimesta. Ruumis toimi aivan samoin kuin ääni: konemaisesti, katkonaisesti, vuoroin hitaasti ja vuoroin vilkkaasti, jäykästi ja silti ilmeikkäästi, ikään kuin toiminnot eivät olisi hallittuja, eivät täysin totelleet takana piilevää tahtoa. Quinnista Stillmanin ruumis

PAUL AUSTER (s. 1947) asuu New Yorkin Brooklynissa. Auster opiskeli Columbian yliopistossa ja asui sen jälkeen neljä vuotta Ranskassa. Hänen tuotantonsa käsittää romaaneja, muistelmia, esseitä, runoja ja elokuvakäsikirjoituksia. Lisäksi hän on tehnyt käännöksiä ranskasta englantiin. Hän on yksi Yhdysvaltain arvostetuimmista kirjailijoista. 1980-luvun lopulla julkaistun *New York -trilogian* ensimmäinen osa *Lasikaupunki* oli Austerin esikoisromaanin.

New York, rikos, kirjallisuus ja nykyihmisen identiteettikriisi – nämä yhdistävät Paul Austerin ylistetyn trilogian kolme romaania toisiinsa.

”Austerin hieno romaanitriologia kuuluu jokaisen modernin ja urbaanin ihmisen yöpöydälle...” DEMARI

”Riemastuttava... nerokas tutkimusmatka tarinankerronnan taiteeseen oppaana kirjoittaja, jolle pelkät tosiasiat eivät koskaan riitä.”

PHILADELPHIA INQUIRER

Päällys: Laura Lyytinen

